

Száz év *bagyomány*

Fotó: Vermes Tibor

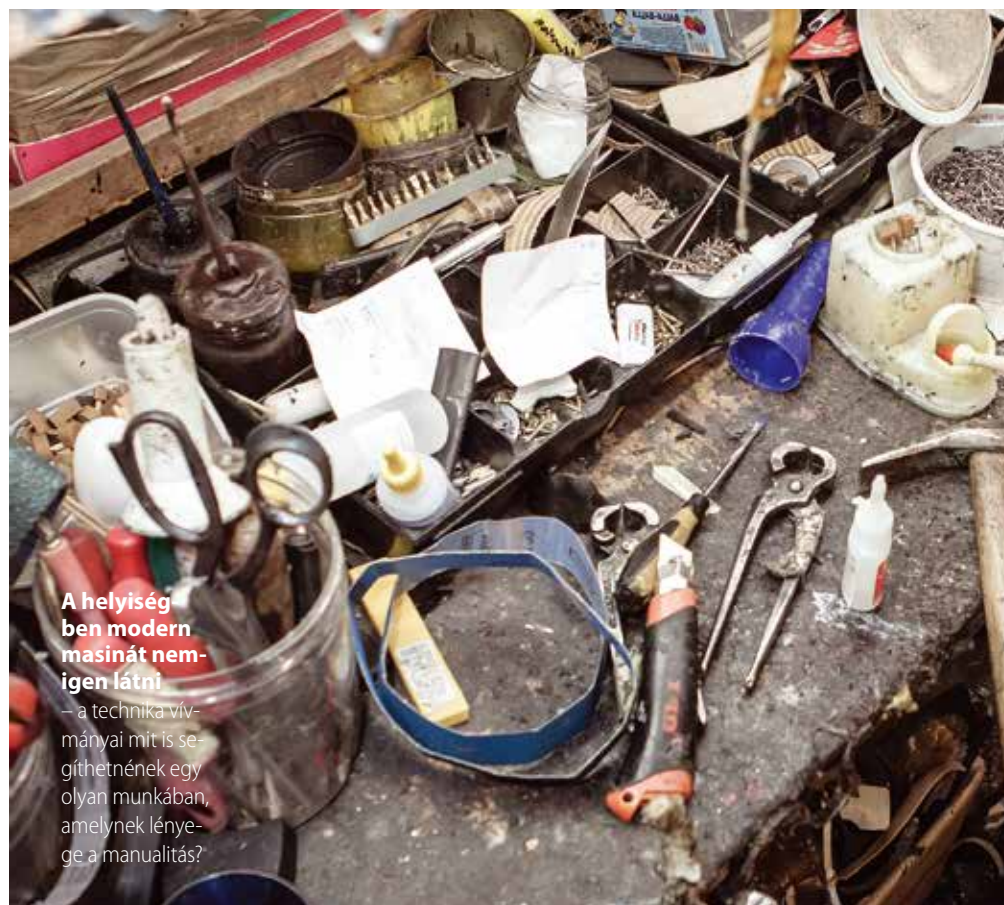
Benedek Tibor
cipészsegéd

A szériában gyártott, eldobható használati tárgyak korában a cipész-mesterség eltűnőfélben van, miközben egyre nagyobb a kereslet a jó mesteremberek iránt. Az állítás nem ellentmondás, és ezt a *Hajmási-Nietsch* cipésműhely léte is bizonyítja: ők ugyanis jószerevével nem ismernek lehetetlent. Náluk mindenre van megoldás, legyen az a szára közepén végighasadt bőr lovaglósizma, megkarcolódott kényes, tűzpiros lakktopánka, mérgegrága, márkás bőrtáska kiszakadt bélése, vagy éppen ortopéd-cipő javítása. E magabiztosság mögött azonban száz év tradíció és a családban generációról generációra öröklődött mesterségbeli tudás áll. No és a szakma szeretete: Róbert, a harmadik nemzedék képviselője a marketinges munkát hagyta ott azért, hogy a családi tradíciót követve kitanulja a mesterséget, és folytassa a családi vállalkozást.

Történetük a századforduló-ra nyúlik vissza, mikor is a sárszebeni *Nietsch Tamás*, erdélyi német szász evangélikus család sarja az I. világháború előtt cipésmesterségre adta a fejét. Berettyóújfalun kezdte tanulni a szakmát, majd cipészsegéd lett, és meg sem állt Budapesten.

– Nem ő volt az egyetlen, aki messze került a szülőföldjétől: a rokonok többsége később, a *Ceausescu*-éra alatt kényszerűségből Németországba költözött – meséli *Róbert*, aki néhány évvel ezelőtt felkutatatta a Stuttgart és München mellett élő, valamint az Erdélyben maradt *Nietscheket*. Azóta családi találkozókat tartanak a Németországi rokonoknál – az újra egymásra talált nagycsalád kitesz száz főt is.

Nietsch Tamás a két világégés között a Király utcában és a Tátra utcában is saját műhelyt vitt. A háború utáni államosítás mindkét műhelytől megfosztotta a családot,

A helyiségben modern masinát nemigen látni

– a technika vívmányai mit is segíthetnének egy olyan munkában, amelynek lényege a manualitás?

Így Nietsch Tamás fia, Pál immár a hatvanas évek szövetkezeti rendszerében próbálta hasznosítani szakmai örökségét. A IX. kerületi szövetkezetben először cipészipari tanuló, majd cipészsegéd lett, itt ismerkedett meg *Hajmási Ibolykával*, későbbi feleségével.

– A Favorit szövetkezetben, 1971-ben a férjem cipésmester képeztést kapott, majd 1985-ben, a gebines időkben a II. kerületi Török utcában béreltünk saját műhelyt, a bevétel egy részét persze be kellett adni a szövetkezetbe. Rá négy évre költöztünk ide, az Izabella utcába – veszi át a szót Ibolyka, aki maga is tradicionális cipészdinasztia tagja: édesapja, *Hajmási Gyula* 1921-ben kezdte a mesterséget a veszprémi megyei Egeralján, lánya cipőfelsőrész-készítőként viszi tovább a szakmát, férje halála óta pedig a műhely vezetését.

Az Izabella utcai épület udvarán állva úgy tűnik, megállt az idő: az öreg bérház méltóságteljesen őrzi egykor volt szépségét. Az udvarról nyíló hátsó lépcsősor mellett a falakat omladozó

állapotukban is kecses, cirádás oszlopok erősítik, néhány méter magasról oroszlán bámul a kiváncsiskodókra, mellette évszám: 1896. A cipésműhely az egyik földszinti lakásban kapott helyet. A falakat plafonig érő polcok borítják, több tucatnyi cipő várakozik rajtuk glédában, hogy végre a mester kezébe kerülhessen. A helyiségben modern masinát nemigen látni – a technika vívmányai mit is segíthetnének egy olyan munkában, amelynek lényege a manualitás? A műhely közepén zöld monstrum, egy cipőtágító-gép terpeszkedik, mellette a falnál majd' száz éves Singer varrógép áll – elődjét, a modern, elektromost évekkel ezelőtt kihajították, mert folyton javítani kellett, ez az öreg masina viszont hűsögesen szolgálja gazdáit.

A műhelyben jelenleg hárman dolgoznak: *Ibolyka* vezetésével *Benedek Tibor* cipészsegéd és *Róbert*, *Ibolyka* fia, aki édesanyjától próbálja elsajátítani a szakma rejtelmait.

– Tizenöt éve nincs képzés a szakmánkban. Egyetlenegy mesterről tudunk, aki oktatóval foglalkozik, az OKJ-s tanfolyam keretein belül okított cipészképzés viszont szakmailag nagyon gyenge. Annak idején mi komoly elméleti képzést kaptunk: szakmai rajz, anyagismeret, szerkesztés, mintakészítés, és persze később a gyakorlat. Az OKJ-s tanfolyam csupán arra jó, hogy a fiatalok egy-egy részfeladatot elvégzését megismerjék. Ez azonban körülbelül úgy viszonyul a cipésmesterséghez, mint a rántáskészítés egy konyhafőnök feladataihoz – magyarázza *Ibolyka*, majd hozzáteszi, hetvenéves, de még mindig van mit tanulnia, hiszen változnak az anyagok és a technikák is. Öt évtizedes szakmai tapasztalattal a háta mögött úgy látja, nem éppen a jó irányba: a cipőgyártás minősége drámaian romlik.

– Ez igaz a legócskább kínai cipőkre éppúgy, mint a több száz ezer forintos, márkás, bőrnek eladott műanyag táskákra. A vevők átverése nem ismer határokat – állítja a műhely vezetője. A kínai cipők műanyag belsőrésszel, préselt papírsarokkal készülnek, javításuk többbe kerül, mint maga a cipő – márpedig egy-két hónap alatt tönkremennek. De a drágább darabok sem mindig garantálják a minőséget.

– Előfordult, hogy egy hölgy beállított hozzám azzal, hogy a nemrég vásárolt több tízezer forintos cipőjének a pántja kitágult. Kibontottam és leesett az állam: a bőrpánt valójában papírra volt ragasztva. Mikor eljött a hölgy a megjavított cipőért, nem volt szívem megmondani neki, hogy a méregdrága topánjának a pántja kartonpapír alapú.

S hogy mi az oka a romlásnak? A szakember szerint a fogyasztásra alapuló szemlélet és az anyaghiány egyszerre okolható: kevés az állat, drága a bőr, így a cipőgyártók egy része ott csal, ahol tud.

– Amikor tanultam a szakmát, a lábbelik minden porcikája bőrből készült, körülbelül harminc éve kezdett zuhanni a minőség. Édesapám jut eszembe, aki hat-géddel dolgozott a műhelyében, a legtöbb munka akkoriban bakancsfoltozásból állt. Az egyik segédje meglehetősen trehány munkát adott ki a kezéből. Mikor apám kérdőre vonta az igénytelenségért, azt felelte, mester, a trágyában állni ez is jó lesz. Apám erre azt felelte, lehet, hogy trágyát hordani így is jó, de az én nevem alatt ilyen ócska munka nem megy ki a műhelyből – meséli *Ibolyka*, majd hozzáteszi, e szemléletet próbálják megőrizni, hiszen nem mindegy, mit adnak ki a kezükből: a minőség nemcsak a szakmai önbecsülés, és a kuncaftok elégedettsége miatt fontos, hanem azért is, mert a hírtüket viszi. ■

A Hajmási-Nietsch cipésműhely vezetője
Hajmási Ibolyka

Nietsch Róbert
a harmadik nemzedék képviselője